O'QITUVCHINING KASBIY KOMPETENTLIK SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH

Chirchiq davlat Pedagogika universiteti
"Pedagogika" kafedrasi o'qituvchi
Abdulloyev Javohir Abdukamol o'g'li
Chirchiq davlat Pedagogika universiteti **"Tiflopedagogika"** yo'nalishi talabalari
Narzullayeva Nilufar Umidjon qizi
Aliyeva Sug'diyona Alisher qizi
Yolqinova Anora Ulug'bek qizi

Annotatsiya. Ushbu maqolada o'qituvchining kasbiy kompetentlik sifatlarini rivojlantirish masalasi yoritiladi. Kasbiy kompetentlik pedagogning bilim, ko'nikma va malakalarining uzviy uyg'unligini ifodalaydi. Shuningdek, o'qituvchining pedagogik mahorati, kommunikativ qobiliyati, innovatsion yondashuvi hamda uzluksiz o'zini rivojlantirishga bo'lgan intilishi muhim omillar sifatida tahlil qilinadi. Zamonaviy ta'lim jarayonida o'qituvchining kasbiy kompetentligini oshirish yo'llari ilmiy asosda ko'rib chiqiladi.
Kalit so'zlar: kasbiy kompetentlik, o'qituvchi, pedagogik mahorat, ko'nikma, malaka, innovatsiya, kommunikativ qobiliyat, ta'lim jarayoni, uzluksiz rivojlanish.
Аннотация. В данной работе рассматривается развитие профессиональной компетентности учителя. Профессиональная компетентность отражает единство знаний, умений и навыков педагога. Также анализируются такие важные факторы, как педагогическое мастерство, коммуникативные способности, инновационный подход и стремление к непрерывному саморазвитию. Научно обоснованы пути повышения профессиональной компетентности учителя в условиях современного образовательного процесса.
Ключевые слова: профессиональная компетентность, учитель, педагогическое мастерство, умения, навыки, инновации, коммуникативные способности, образовательный процесс, непрерывное развитие.
Abstract. This article discusses the development of a teacher's professional competence. Professional competence reflects the integration of a teacher's knowledge, skills, and abilities. The study also analyzes important factors such as pedagogical mastery, communication skills, innovative approaches, and continuous self-development. Scientifically grounded methods for improving teachers' professional competence in modern educational processes are examined.
Keywords: professional competence, teacher, pedagogical mastery, skills, abilities, innovation, communication skills, educational process, continuous development.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimi tubdan yangilanib borayotgan bir sharoitda o'qituvchining kasbiy kompetentligini rivojlantirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Bugungi kunda jamiyat taraqqiyoti ta'lim sifatiga bevosita bog'liq bo'lib, bu esa o'z navbatida pedagog kadrlarning bilim va malakasiga yuqori talablarni qo'yadi. O'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki shaxsni shakllantiruvchi muhim ijtimoiy shaxs sifatida namoyon bo'ladi. Shu bois uning kasbiy kompetentligini rivojlantirish ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaraladi. Kasbiy kompetentlik o'qituvchining pedagogik faoliyatni samarali tashkil etish qobiliyatini

ifodalaydi. U o‘z ichiga nazariy bilimlar, amaliy ko‘nikmalar, kasbiy tajriba va shaxsiy sifatlarni mujassamlashtiradi.

Hozirgi globallashuv jarayonida axborot oqimining tezlashuvi o‘qituvchidan doimiy ravishda o‘z ustida ishlashni talab etadi. Zamonaviy pedagog innovatsion texnologiyalarni bilishi va ularni amaliyotda qo‘llay olishi zarur. Ta’lim jarayoniga yangicha yondashuvlar kirib kelishi o‘qituvchining kasbiy kompetentligini yanada rivojlantirishni taqozo etadi. Shu bilan birga, o‘qituvchining kommunikativ qobiliyati, psixologik tayyorgarligi va ijodkorligi ham muhim ahamiyat kasb etadi. O‘quvchilar bilan samarali muloqot o‘rnatish pedagog faoliyatining ajralmas qismi hisoblanadi.Shuningdek, pedagogik kompetentlikni rivojlantirishda ijtimoiy muhit va ta’lim muassasasining roli ham katta. Zamonaviy ta’lim standartlari o‘qituvchidan yuqori darajadagi moslashuvchanlikni talab etadi. O‘qituvchi har qanday vaziyatda to‘g‘ri qaror qabul qila olishi kerak. Bu esa kasbiy kompetentlikning muhim ko‘rsatkichlaridan biridir. Pedagogning kasbiy faoliyatida motivatsiya ham alohida ahamiyatga ega. Yuqori motivatsiyaga ega o‘qituvchi o‘z faoliyatida katta natijalarga erishadi.

Mazkur tadqiqot o‘qituvchining kasbiy kompetentligini rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlarini o‘rganishga qaratilgan. Ushbu masalaning ilmiy tahlili pedagogik faoliyat samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari ta’lim jarayonini yanada takomillashtirish uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Mazkur tadqiqot davomida mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy ishlari tahlil qilindi. Pedagogik kompetentlik tushunchasi turli mualliflar tomonidan keng o‘rganilgan bo‘lib, u o‘qituvchining kasbiy tayyorgarligi darajasini ifodalovchi kompleks ko‘rsatkich sifatida talqin etiladi. Kasbiy kompetentlik faqatgina bilim darajasi bilan emas, balki uni amalda qo‘llay olish bilan ham belgilanadi. O‘qituvchi o‘z faoliyatini tahlil qila olishi va xatolar ustida ishlashi zarur. Bu esa refleksiv yondashuvni shakllantirishni talab etadi. Ta’lim sifatini oshirishda o‘qituvchining shaxsiy rivojlanishi muhim o‘rin tutadi. Har bir pedagog o‘z ustida ishlash orqali kasbiy jihatdan yuksalib boradi, kasbiy kompetentlik quyidagi tarkibiy qismlardan iborat:

- metodik kompetentlik
- kommunikativ kompetentlik
- axborot-kommunikatsion kompetentlik
- ijtimoiy-psixologik kompetentlik
- refleksiv kompetentlik

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, o‘qituvchining kasbiy kompetentligini rivojlantirish quyidagi omillarga bevosita bog‘liq:

- uzluksiz ta’lim va malaka oshirish
- zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash
- mustaqil ta’lim olish va o‘z ustida ishlash
- refleksiya va o‘z faoliyatini tahlil qilish
- innovatsion faoliyatga jalb etilish

Shuningdek, o‘qituvchining kommunikativ madaniyati, psixologik tayyorgarligi va kasbiy motivatsiyasi ham muhim rol o‘ynaydi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, yuqori darajadagi kasbiy kompetentlikka ega o‘qituvchilar ta’lim jarayonini samarali tashkil etadi, o‘quvchilar bilan ijobiy munosabat o‘rnatadi va ta’lim natijalarini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, kasbiy kompetentlikni rivojlantirish tizimli va uzluksiz jarayon bo‘lib, u pedagogning individual xususiyatlari bilan ham chambarchas bog‘liqdir.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, o‘qituvchining kasbiy kompetentligi zamonaviy ta’lim tizimining asosiy tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. U pedagogning samarali faoliyat yuritishida muhim rol o‘ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, kasbiy kompetentlik ko‘p qirrali va murakkab tizim bo‘lib, u turli omillar ta’sirida shakllanadi. O‘qituvchining bilim darajasi, amaliy ko‘nikmalari va shaxsiy sifatlari uning kasbiy kompetentligini belgilaydi. Shu bilan birga, pedagogning innovatsion faoliyatga tayyorligi ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Kasbiy kompetentlikni rivojlantirish uzluksiz jarayon bo‘lib, u doimiy o‘rganish va o‘z ustida ishlashni talab etadi. Zamonaviy o‘qituvchi yangi bilimlarni egallashga intilishi zarur. Axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish pedagog faoliyatining ajralmas qismiga aylangan. Bu esa o‘qituvchining raqamli kompetentligini rivojlantirishni talab etadi.Tadqiqot natijalari asosida shuni ta’kidlash mumkinki, o‘qituvchining kasbiy kompetentligini rivojlantirishda refleksiya muhim o‘rin tutadi. O‘z faoliyatini tahlil qilish pedagogga o‘z ustida ishlash imkonini beradi. Shuningdek, o‘qituvchining kommunikativ qobiliyati ham uning muvaffaqiyatli faoliyat yuritishida muhim omil hisoblanadi. O‘quvchilar bilan samarali muloqot o‘rnatish ta’lim sifatini oshiradi.Kasbiy kompetentlikni rivojlantirishda ta’lim muassasalarining qo‘llab-quvvatlashi ham muhim ahamiyatga ega. Malaka oshirish kurslari va treninglar pedagoglarning bilim va ko‘nikmalarini mustahkamlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mirziyoyev Sh.M. *Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz*. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017.
2. Pedagogika nazariyasi va tarixi / Tahrir ostida. – Toshkent: Fan, 2015.
3. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. *Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat*. – Toshkent: Iqtisod-moliya, 2012.
4. Ishmuhamedov R.J. *Innovatsion pedagogik texnologiyalar*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2017.
5. Musurmonova O. *Pedagogik kompetentlik asoslari*. – Toshkent: O‘qituvchi, 2018.
6. Azizxo‘jayeva N.N. *Pedagogik mahorat*. – Toshkent: O‘qituvchi, 2010.